

MARŠRUTAS

Piliakalnių legendų keliais

Gerulių piliakalnį, datuojamą I tūkst. vid. – II tūkst. pr., vadinamą Zamkumi, Zamkeliu, iš šiaurės, vakarų ir pietų juosia upelių slėniai. Šlaitai 8–11 m aukščio. Aikštelė ovali, apie 45 m ilgio ir 21 m pločio. Ją žiedu juosia 170 m ilgio pylimas (1–4,5 m aukščio). Aikštelėje yra keturios duobės – tai 1916–17 m. vokiečių kariuomenės mėgėjiškų kasinėjimų palikimas. Piliakalnis dunkso netoli Butrimonių miestelio.

Stakliškių g., Gerulių k., Butrimonių sen., Alytaus r.
GPS: 54.531319, 24.270477 (WGS)

Dar galima pamatyti:
Butrimonių miestelio trikampę aikštę (vienintelę Lietuvoje įtrauktą į Urbanistikos paminklų sąrašą), kurioje yra vienintelis Lietuvoje sūkurinis fontanas kolboje. Butrimonių Išganytojo bažnyčią (1926 m.), akmeninį kryžių popiežiaus Pranciškaus vizitui Lietuvoje atminti, paminklą Lietuvos partizanams „Žuvę už Tėvynę 1944–1949 m.“. Senąsias žydų kapines. Butrimonių gimnazijos etnografinį muziejų (dėl apsilankymo tartinis iš anksto tel. +370 315 61 386), dailės galeriją „Dainos galerija“ (dėl apsilankymo tartinis iš anksto tel.+370 625 34 123). Už 5 km nuo Butrimonių yra Raižių kaimas, kuriame stovi mečetė (1889 m.), paminklas Vytautui Didžiajam ir du saulės laikrodžiai, kurių vienas rodo vietos laiką, antrasis – Griunvaldo (Lenkija). Tai vieninteliai tokie laikrodžiai Lietuvoje.

Alytaus kraštas įdomus ne tik nuostabia gamta, bet ir savo istorine praeitimi. Šio maršruto pagrindiniai objektai – piliakalniai – Dainavos krašto istorijos liudinininkai, menantys šimtmečiais trukusias mūsų protėvių kovas už savo žemę, laisvę, pagonių tikėjimą.

Alytaus mieste ir rajone yra daugiau kaip 30 piliakalnių. Tačiau mokslininkai periodiškai atlikdami tyrimus suranda vis naujus piliakalnius. Šiame maršrute aprašyti ne visi piliakalniai (pateikiamas jų sąrašas), o tie, kurie pritaikyti lankymui, lengvai surandami (yra kelio ženklai, informaciniai stendai), nurodomi ir greta esantys lankylini objektai.

Alytaus turizmo informacijos centras
S. Dariaus ir S. Girėno g. 1, LT-62137 Alytus
Tel.: +370 315 52 010, +370 687 07 703
El. paštas info@alytusinfo.lt
www.alytusinfo.lt

VISIT ALYTUS

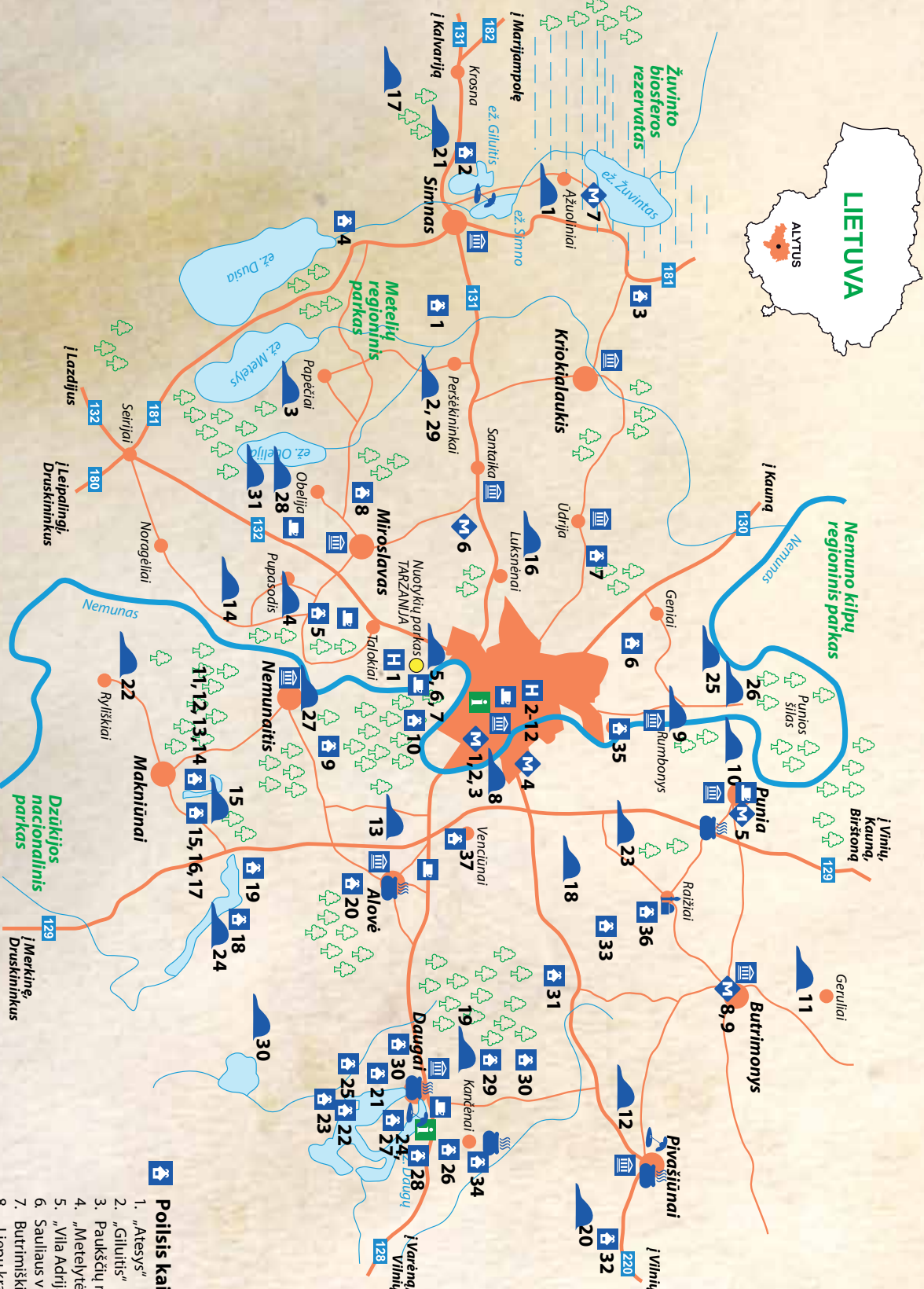

Nuotraukų autoriai: Z. Baubonis, G. Bernatavičius, A. Lavrenovas, V. Skendelis, J. Struckienė, M. Šematulskis, G. Tamošiūnienė, Alytaus TIC archyvo nuotraukos.

Garsiausias Alytaus krašte **Punios piliakalnis**, dar vadinamas Margio kalnu, išdidžiai dunkso Nemuno ir Punelės santakoje ir yra vienas iš didžiausių ir gražiausių Lietuvoje. Prie piliakalnio pastatytas akmuo su iškaltomis Maironio eilėmis apie legendinį kunigaikštį Margirį: „Tai kapas Margio milžinų!“. Pasakojama, jog ant Punios piliakalnio stovėjo kunigaikščio Margirio pilis, vadinta Pilėnais. 1336 m. čia vyko garsusis Pilėnų mūšis. Pilies gynėjai ir gyventojai nutarė verčiau žūti liepsnose nei pasiduoti į nelaisvę. Kruopščiai ištyrę piliakalnį archeologai nustatė, kad XIII – XIV a. ant piliakalnio stovėjo vėliau sudeginta medinė pilis. XV a. jos vietoje pastatyta nauja pilis, kuri XVI a. vėl sudegė. To paties amžiaus pabaigoje čia pastatyti nauji dideli rūmai. Nuo piliakalnio viršūnės atsiveria graži panorama: plati Nemuno juosta, kitoje Nemuno pusėje – ošia Punios šilas. Piliakalnis datuojamas XIV a. pab. – XV a. pr. Punia, Alytaus r., GPS: 54.512252, 24.091558 (WGS)
Dar galima pamatyti:
Punios Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčią (1863 m.), kuri įtraukta į Šv. Jokūbo kelią Lietuvoje, Šv. Jurgio koplytelę (skirta 1831 m. sukilimui atminti), kraštotyrinę etnografinę ekspoziciją „Punia amžių bėgyje“ (dėl apsilankymo tartinis iš anksto tel. +370 656 40 657). Panemunės dzūkio pirkioje grupės gali užsisakyti dzūkiškas vaišes (tartinis iš anksto tel. +370 611 45 791).

LIETUVA

Turizmo informacijos centras

Piliakalniai:

1. Bambirinkų
2. Kaukų
3. Papėčių
4. Žilvos
- 5-7. Radžiūnų
8. Alytaus
9. Rumbonių
10. Punios
11. Gerulių
12. Pivašiūnų
13. Poteronių
14. Dirniškių
15. Piliakalnio
16. Aniško
17. Atesninkų
18. Bazorų
19. Daugų
20. Einoronių
21. Gilutių
22. Krištapiškių
23. Kružiūnų
24. Laukininkų
25. Margaravos
26. Bundorų
27. Nemunaičio
28. Obelijos
29. Obelijės
30. Počiūniškių
31. Zaramiškių

Apygyvendinimas:

1. „Dzūkijos dviras“****
2. „Senas namas“****
3. „Vaidila“****
4. „Dzūkija“***
5. „Ode“***
6. „Solena“***
7. Svečių namai „Linasa“***
8. Svečių namai „Gilės“***
9. Apartamentų nuoma „Alytus Guesthouse“
10. Nakvynės paslaugos „Prie ažuolo“
11. Nakvynės sporto ir rekreacijos centre
12. Nakvynės paslaugos „Priepilauka“

Polisis kaime:

1. „Atesys“
2. „Gilutių“
3. Paukščių namelis medyje
4. „Metelytė“
5. „Vila Adrijla“
6. Sauliaus vila
7. Butrimonių ranča
8. „Liepų krantas“
9. „Po uosiu“
10. Giminio sodyba
11. Remeikių sodyba
12. V. Vaitceausko sodyba
13. Radzevičių sodyba
14. „Ažuolas Resort“
15. „Pas Algidą“
16. „Pas Robertą“
17. S. Slavinsko sodyba
18. „Žygutis“
19. Genutės ranča
20. Genutės sodyba
21. Vaidos sodyba
22. Medinis namas Dvarčėnuose
23. Dvarčėnų dviras
24. „Pas gandrų“
25. „Daugų gėlių“
26. „Vigritis“
27. Daugų iškavinimo bazė
28. Doškonų sodyba
29. „CBIlandas“
30. Kupinų sodyba
31. Viktorijos sodyba
32. „Po Ažuolu“
33. „Meilės laipiai“
34. Šaundinė sodyba
35. „Saulakalis“
36. „Ymlisa“
37. „Moteliukas“

Bažnyčios

Maitinimo įstaigos

Papildiniai

Amatų centrai ir kiemeliai

Muziejai, ekspozicijos, galerijos

1. Alytaus kraštotyros muziejus
2. Anželmo Matučio memorialinis muziejus
3. Antano Jonyno memorialinis muziejus
4. Archeologijos muziejus
5. Kraštotyrinė etnografinė ekspozicija „Punia amžių bėgyje“
6. Dailinio Antano Žmuidžnavičiaus tėvėškė
7. Žuvinto biosferos rezervato lankytrojų centras
8. Dailės galerija „Dainos galerija“
9. Butrimonių gimnazijos etnografinis muziejus

Alytaus piliakalnis – kultūros ir istorijos paminklas, apglėbtas Alytupio upelio. Kadaise ant jo stovėjo medinė pilis, kurią sudegino kryžiuočiai. Viena iš legendų byloja apie meilę ir miesto vardo atsiradimą. Seniai seniai gyveno Mirgrausėlė ir Alyta. Vienas kitą pamilo, tačiau Mirgrausėlei buvo skirta vaidilutės dalia. Vietos pilį užpuolė kryžiuočiai. Kovoje krito daug karių, Alyta matydamas, kad mūšis bus pralaimėtas, nujojo į Gabijos kalnelį, kur Mirgrausėlė kurstė šventąją ugnį, ir ją paslėpė. Pats grįžo į kovą. Nors ir narsiai kovėsi Alyta, bet ir jis žuvo. Mirgrausėlė, tai sužinojusi, gaudžiai ir ilgai verkė, kad jos ašaros upeliu pradėjusios tekėti į Nemuną. Upelis žynių buvo pavadintas Alytupiu, o greta piliakalnio įsikūręs miestas – Alytumi. Ir šiandien į Nemuną teka Mirgrausėlės ašarų upelis. Piliakalnis datuojamas I tūkst. vid. – XIV a. Šlaitai – 25–30 m aukščio. Alytaus pilis minima 1384 m. ir 1387 m. Į Rytus nuo piliakalnio yra VII – XII a. papėdės gyvenvietė. Piliakalnio g., Alytus., GPS: 54.396871, 24.078962 (WGS)

Dar galima pamatyti:

Medžio skulptūrų ekspoziciją „Alytaus piliakalnio protėviai“, aukščiausią Lietuvoje pėsčiųjų ir dviračių tiltą (aukštis 38,1 m), Nemune Klebono akmenį. Greta piliakalnio įrengta poilsio zona su pavėsinėmis, laužavietėmis, vaikų žaidimo aikštele, treniruokliais ir pasivaikščiojimo takais. Atsikvėpti galima ir Muizelėnų miško rekreatinėje zonoje. Pirmojo Alytaus istorinę aikštę, Archeologijos muziejų (Jiezo g. 2, Alytus).

Radžiūnų piliakalnis stūkso Nemuno kairiajame krante, prie nuostabių Kirmijos upelio šlaitų, pačiame Vidzgirio botanikos draustinyje. Jame nužymėti pasivaikščiojimo takai, sudarantys 9 km ilgio maršrutą. Įrengti informaciniai stendai, pasakojantys apie šio miško gyventojus, krypties ženklai, padedantys orientuotis take ir sava-rankiškai pažinti šį nuostabų gamtos objektą. Iki piliakalnio veda pėsčiųjų gamtinis pažintinis takas. Įrengtas apie 4 km žiedinis takas, kuris prasideda nuo automobilių stovėjimo aikštelės (GPS: 54.380301, 24.008476 (WGS)), prie tako link Radžiūnų piliakalnio. Jei tikėsime padavimais, tai piliakalnį supylė du broliai kunigaikščiai, kad galėtų apsiginti nuo priešų.

Piliakalnis datuojamas I tūkst. vid. – II tūkst. pr. Šlaitai 30–35 m aukščio. Neseniai greta šio piliakalnio buvo atrasti dar du piliakalniai – Radžiūnų piliakalnis ir Radžiūnų piliakalnis II.

Netoli piliakalnio įsikūręs nuotykių parkas „Tarzanija“.

Vidzgirio botaninis draustinis, Alytus

GPS: 54.374223, 24.005073 (WGS)

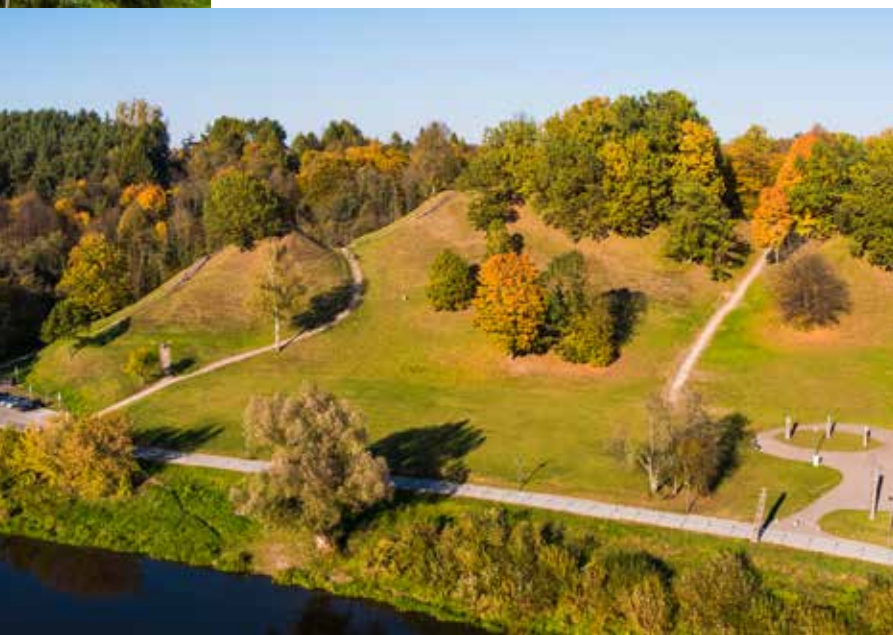

Pivašiūnų piliakalnis, pasak legendų, priklausęs Pilėnų kunigaikščio Margirio sūnui. Pasakojama, kad ant šio piliakalnio senovėje buvusi šventykla. Dar sakoma, kad jis nebuvęs toks aukštas. Kai žmonės eidavo melstis, kartu nešdavo ir kepurę žemių. Melsdamiesi bei kepurėmis nešdami žemes pamažu ir supylė piliakalnį. Datuojamas I tūkst.

Pivašiūnai, Alytaus r. GPS: 54.460885, 24.366999 (WGS)

Dar galima pamatyti:

Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios (1825 m.) didžiajame altoriuje kabantį stebuklingą Dievo Motinos paveikslą (savo amžiumi ir stebuklinga gydomąja galia prilygsta Aušros Vartų Madonai). Pivašiūnų bažnyčia įtraukta į popiežiaus Jono Pauliaus II piligrimų kelią Lietuvoje, o pats miestelis visoje Lietuvoje garsėja Žolinės atlaidais. Paminklą Vasario 16-osios akto signatarui kunigui A. Petruliui, senosios bažnyčios vietoje 1853 m. pastatytą koplyčią. Pivašiūnų amatų centre grupės gali užsisakyti kulinarinio paveldo edukacijas, pavieniai lankytojai – įsi-gyti suvenyrą atminčiai (teirautis tel. +370 692 11 229). Prie Ilgio ežero įrengta poilsio zona.

Poteronių kaimo, įsikūrusio netoli Alytaus–Vilniaus kelio, gyventojai **Poteronių piliakalnį** Milžinų kalnu vadina. Legenda pasakoja, jog ant piliakalnio stovėjo pilis, kurios kunigaikštis perėjęs į priešų pusę. Jo sūnus sušaukė burtininkus ir prakeikė savo tėvą. Duktė, pamačiusi grįžtantį atgailaujantį tėvą, parodė jį savo broliui, kuris pykdamas, kad nepavyko užkeikti tėvo, nužudė burtininkus ir krivius. Dievai pilį su sūnumi nugramzdino į kalną, o tėvas išėjo kovoti su priešais ir žuvo, mergaitė ilgai meldėsi. Nuo jos maldų (poterių) ir ši vieta gavo Poteronių vardą. Kalbama, kad vidurnaktį piliakalnio viršūnėje pasirodydavo baltais drabužiais vilkinti vaidilutė, kūrendavo ugnį, verkdavo ir aimanuodavo. Gaidžiams pragydus – pranykdavo. Prieš tai pilia-kalnio viršuje buvo skylė, į kurią įmetus akmenį, šis krisdavo ilgai ir atsimušdavo į kažkokį skambantį daiktą. Piemenys, ganydami gyvulius, skylę užkišo eglių šakomis ir užlygino. Dar pasakojama, kad seniau ant piliakalnio buvo aukuras, prie kurio žmonės rinkdavosi melstis ir nešdavo gyvulius aukoti.

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – II tūkst. pr. Šlaitai 10–14 m aukščio.

Alovės g., Poteronių k., Alovės sen., Alytaus r., GPS: 54.358671, 24.148968 (WGS)

Pupasadžio kaime, beržų apsuptyje, pasislėpęs **Žilvios piliakalnis**, vadinamas Pupasodžio. Manoma, kad piliakalnis buvo gerai įtvirtintas ir įėjo į lietuvių Nemuno gynybinę sistemą. Legenda pasakoja, kad dėl bailumo buvo užkeikta septyniasdešimt čia tvirtovėje buvusių kareivių, kurie Švento Jono naktį išeina ant kalno zuikiais pasivertę. Medžiotojai giriasi šovę į tuos zuikius, bet jų kulka neimanti. Piliakalnis datuojamas I tūkst. vid. – II tūkst. pr. Šlaitai 7–12 m aukščio. Parko g., Pupasodžio k., Miroslavo sen., Alytaus r. GPS: 54.297792, 23.953746 (WGS)

Netoli Miroslavo, Peršėkės upelio kairiajame krante, yra **Kaukų ir Obelytės piliakalnių** kompleksas, kurį sudaro skirtinguose kaimuose atsidūrę du piliakalniai, papilys ir papėdės gyvenvietė. Pagrindinis piliakalnis (Kauka) įrengtas Peršėkės kairiojo kranto vingyje esančioje aukštumoje. Dešiniajame krante – aukštumos kampe – įrengtas kitas piliakalnis, šiandien jau beveik sunykęs ir apaugęs medžiais, žinomas Obelytės vardu. Kaukų ir Obelytės piliakalnių kompleksas gyvavo nuo I tūkst. pr. iki XI a., kai buvo sunaikintas greičiausiai per Kijevo Rusios kunigaikščių karinį žygį prieš jotvingių gentis. Pilia-kalnyje stovėjusi medinė pilis buvo sudeginta puolimo metu su čia buvusiais žmonėmis ir turtu, ją apšaudžius iš lankų.

Anot legendos, aplink šiuos piliakalnius žmonės rasdavo akmeninių kirvukų ir tikėjo, kad šie turintys gydančių galių ir saugantys nuo mirties.

Sodų g., Kaukai II k., Miroslavo sen., Alytaus r., GPS: 54.352256, 23.784295 (WGS)

Dirmiškių piliakalnis įrengtas bevardžio upelio kairiajame krante esančioje aukštesnėje vietoje. Aikštelė ovali, pailga šiaurės pietų kryptimi su kultūriniu sluoksniu. Ji iš visų pusių apjuosta 10–24 m pločio pylimu, kurio išorinis šlaitas yra iki 7 m aukščio. Šlaitai statūs, iki 6 m aukščio. Piliakalnis datuojamas I tūkst. vid. – II tūkst. pr. Jis greičiausiai buvo skirtas ne gynybos, o kulto reikmėms. Legenda pasakoja, kad čia gyvenęs gražus krivis. Įsimylėjęs jis vieną vaidilutę, pasižadėjusią gyventi skaistybėje, ir ją vedęs. Tada ant jų kritusi dievų bausmė ir jie su šventovę įgrimzdę į kalną ir dabar ten gyveną. Iškilsią kartu su šventove pasaulio pabaigoje. Žmonės jiems atminti kalną apšodino rožėmis ir jas vadino piliarožėmis.

Nuo piliakalnio 350 – 450 m atstumu yra III – V a. pilkapynai.

Dirmiškių k., Miroslavo sen., Alytaus r., GPS: 54.277292, 23.932205 (WGS)

Savo įdomia praeitimi pasižymi **Rumbonių piliakalnis**. Anot padavimų, Rumbonių vardas kilęs nuo senovėje šiame piliakalnyje stovėjusių puikių karalių rūmų su aukštu bokštu (bone). Legenda porina, kad ant Rum-bonių piliakalnio stovėjusios pilies rūsiuose ėjo paslaptingi požeminiai urvai net po Nemunu. Jie vingiavo keletą kilometrų ir jungėsi su Punios pilimi. Ir Punios pilies kryžiuočiai nebūtų įveikę, jei nebūtų suradę šių požeminių kelių, kuriais Margirio karžygiai atsigabendavo sau maisto ir ginklų iš Rumbonių pilies. Tačiau atsirado išdavikas, susigundęs siūlomais turtais, ir parodė priešams paslaptinius požemius. Jais kryžiuočiai įsiveržė į Punios tvirtovę. Piliakalnis datuojamas I tūkst. – II tūkst. pr. Šlaitai 12–30 m aukščio.

Piliakalnio g., Mikutiškių k., Alytaus sen., Alytaus r., GPS: 54.472581, 24.051735 (WGS)

Dar galima pamatyti: Rumbonių Švč. Trejybės bažnyčią (1795 m., ne vienas pastebti, jog ji tarsi nedidukė medinė Vilniaus arkikatedros kopija), už bažnyčios esančiose kapinėse galima apžiūrėti dailės paminklu paskelbtą grafitaitės Juzefos Korevaitės kapo balto marmuro antkapinį paminklą. Netoli Rumbonių ošiantį Punios šilą, apglėbtą 19 km ilgio Nemuno kilpos. Jis priklauso Nemuno kilpų regioniniam parkui. Čia yra medinių skulptūrų „Pasakų takas“, buvusios Dainavos apygardos partizanų vadovytės bunkeris, skulptūrų parkas „Žaltės slėnis“, šimtamėčių ažuolų alėja.

Tarp Obelijos ir Metelio ežerų yra **Papėčių piliakalnis** – tai pailga 7–10 m. aukščio kalva, nuo kurios atsiveria vaizdas į didžiuosius Džūkijos ežerus: Obeliją, Metelį ir Dusią. Senoliai pasakoja, jog piliakalnio rytiniame šlaite buvo išlindęs grandinės galas. Vieną dieną susirinko žmonės ir ją traukė. Grandinė trūko ir galas įlindo į piliakalnio vidų. Kas vėliau bandė tą grandinę ištraukti, tas būdavo įtraukiamas į kalno požemius. Manoma, jog požemyje yra nugrimzdusi bažnyčia.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.

Piliakalnio g., Papėčių k., Miroslavo sen., Alytaus r.

GPS: 54.314143, 23.797019 (WGS)

Bambininkų piliakalnis, kai kuriems geriau žinomas Ažuolų Rago, Dembavaragio arba Ažuolinių vardais. Legenda pasakoja, kad ant jo palaidotas paskutinis šios apylinkės Perkūno garbintojas Demburis. Jam dar gyvam esant čia buvusi iškasta duobė, kurioje jį palaidojo. Čia pasibaigę jo vargai, todėl ir piliakalnį pavadinę Dambavargiu. Dar pasakojama, kad šį pilia-kalnį 1812 m. kepurėmis supylė prancūzai. Taip pat spėjama, kad ant piliakalnio buvęs lietuvių aukuras. Piliakalnis datuo-jamas I tūkst. vid. – II tūkst. pr. Šlaitų aukštis skirtingose piliakalnio vietose skiriasi, vienur jis siekia iki 5 m., kitur – 6–7 m. Bambininkų k., Simno sen., Alytaus r., GPS: 54.428113, 23.603616 (WGS)

Dar galima pamatyti:

Simno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčią (1520 m., tai seniausias statinys Užnemunėje ir vienintelė bazilikinė kryžminio plano renesansinė bažnyčia Lietuvoje), paminklą po pasaulį išblaškytiems Simno krašto vaikams, buvusių si-nagogą. Miesto istorinis centras – Urbanistikos paminklas. Netoli Simno, prie Gilučio ežero, poilsui įrengtas paplūdimys. Žuvinto biosferos rezervatą (įkurtas 1937 m.), kuris 2011 m. buvo įtrauktas į Pasaulinį UNESCO programos „Žmogus ir bio-sfera“ biosferos rezervatų tinklą, yra „Natura 2000“ teritorija, įrašyta į Pelkių bei seklių vandenų (Ramsaro) konvencijos saugomų teritorijų sąrašą. Prie Žuvinto ežero gamtos taką (lieptas su paukščių stebėjimo bokšteliu).

Buvęs aukų kalnas **Olakalnis** dar vadinamas Šauliakalniu yra Bendrių kaime. Ant šio kalno stovinti balta koplyčia vaizduojama Miroslavo herbe. Kada ji buvo pastatyta ir kas pastatė sunku atsakyti – ant keturių mūrų stulpų, užsibaigiančių mūro skliautais, buvo uždengtas stogas, o viduje į žemę įkastas medinis kryžius. Pasakojama, kad pagonybės laikais čia buvo aukojamos įvairiausios aukos dievams. Dažnai Bendrių kaimo ponai kviesdavo kunigus pašventinti šį kalną, nes sakydavo, jog ant jo vaidenasi. 1934 m. vietos šauliai kalną pavadino Šaulia-kalniu. Senesni gyventojai prisimena savo tėvų pasakojimus, kad kalne Napoleono armija buvo paslėpusi lobį ir XIX a. vid. Bendrių dvaro skerdžius Žvaliauskas 10 dienų kiekvieną rytą rasdavo po vieną sidabrinę monetą. Olakalnio g., Bendrių k., Miroslavo sen., Alytaus r., GPS: 54.338260, 23.906367 (WGS)

Dar galima pamatyti:

Miroslavo Švč. Trejybės bažnyčią (1921 m.), Miroslave, A. Žmuidzinavičiaus g. tarp 4 ir 6 namų, yra du paminklai, pagerbianťys partizanų atminimą.

Piliakalnio piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje Piliakalnio kaime. Aikštelė apvali, 19 m skersmens, iš vakarų ir šiaurės apjuosta 0,4 m aukščio, 6 m pločio pylimu. Šlaitai vidutinio statumo, 4 m aukščio, viršuje, 2 m aukštyje, dirbtinai pasta-tinti. Piliakalnis datuojamas I tūkst. Vabalių g., Piliakalnio k., Raitininkų sen., Alytaus r. GPS: 54.266184, 24.097501 (WGS)

